

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
імені С.З. ГЖИЦЬКОГО**

**Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування
Кафедра туристичного бізнесу та гостинності**

Допускається до захисту

“ ” 2026р.

В.о. зав. кафедри _____

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
студенту Михалець Максиму Васильовичу**

на тему:

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ МІСТА ЛЬВОВА

на присвоєння кваліфікації – Бакалавр з туризму

Керівник роботи _____ к.е.н., ст. викладач

Львів – 2026

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування
Кафедра туристичного бізнесу та гостинності
ОС Бакалавр
Спеціальність 242 Туризм і рекреація

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри

“ ____ ” _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА
Михалець Максима Васильовича

1. Тема роботи: **«Розвиток туризму приміської зони міста Львова»**

керівник роботи к.е.н., , затверджена наказом вищого навчального закладу
від « ____ » _____ 2025 року № ____

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) травень 2026 року

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) – робота буде виконуватися на прикладі територіальних громад приміської зони міста Львова.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): *ознайомитись з особливостями функціонування приміської зони, особливостями її туристично-рекреаційного потенціалу, провести його оцінку з врахуванням наявних ресурсів, висвітлити основні характеристики приміського туристичного ринку та розробити заходи з підвищення соціально-економічної спроможності приміських громад на засадах туризму.*

5. Перелік графічного матеріалу – у роботі будуть представлені таблиці, графіки, схеми.

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1	Вступ	01.12.2025 р.	
2	Огляд наукової та патентної літератури	01.01.2026 р.	
3	Вивчення методів досліджень, побудова інструментів дослідження та збір даних	10.03.2026 р.	
4	Опрацювання результатів досліджень	10.05.2026 р.	
5	Формування висновків та підготовка роботи до захисту	15.05.2026 р.	

Студент

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Михалець М. В. Розвиток туризму приміської зони міста Львова:

Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: (242 «Туризм і рекреація») / ЛНУВМБ ім. С.З. Гжицького. Кафедра туристичного бізнесу та гостинності. Наук. кер.: к.е.н., викладач . Львів, 2026. 54 с.

У роботі досліджено особливості туристичної пропозиції та розвитку туризму в приміській зоні Львова. **Метою** роботи є комплексний аналіз туристичного потенціалу та особливостей формування туристичної пропозиції в приміській зоні м. Львова, а також обґрунтування рекомендацій щодо її ефективного розвитку. У роботі розглянуто теоретичні засади приміського туризму, проаналізовано його природні, історико-культурні та інфраструктурні ресурси. Особливу увагу приділено характеристиці гастрономічних, етнографічних, екологічних та оздоровчих видів туризму. Досліджено вплив близькості Львова на формування попиту, сезонність, мотивацію туристів та основні проблеми розвитку (нерівномірність інфраструктури, сезонність, транспортна доступність периферійних сіл). Результати дослідження свідчать, що приміська зона Львова має значний нереалізований потенціал завдяки вдалому поєднанню природних ландшафтів, історичної спадщини та транспортної доступності. Водночас ефективний розвиток туризму вимагає збалансованого підходу, що поєднує задоволення рекреаційних потреб міських мешканців із захистом природних ресурсів, економічним розвитком громад і довгостроковим просторовим плануванням.

Ключові слова: приміський туризм, туристична пропозиція, рекреаційний потенціал, сільський туризм, територіальна громада.

ANNOTATION

Mykhalets, M. V. The Development of Tourism in the Suburban Area of Lviv:

Qualification work for the first (bachelor's) level of higher education: (242 “Tourism and recreation”) / S. Z. Hrytskyi Lviv National University of Water Management and Biotechnology. Department of Tourism Business and Hospitality. Scientific Advisor: Ph.D. in Economics, Lviv, 2026. 54 p.

This study examines the characteristics of tourism offerings and the development of tourism in the suburban area of Lviv. The aim of the study is to conduct a comprehensive analysis of the tourism potential and the characteristics of tourism offerings in the suburban area of Lviv, as well as to provide a rationale for recommendations regarding its effective development. The paper examines the theoretical foundations of suburban tourism and analyzes its natural, historical-cultural, and infrastructural resources. Particular attention is paid to the characteristics of gastronomic, ethnographic, ecological, and health tourism. The study examines the impact of Lviv's proximity on demand formation, seasonality, tourist motivation, and key development challenges (uneven infrastructure, seasonality, and transportation accessibility to outlying villages). The study's findings indicate that Lviv's suburban area possesses significant untapped potential due to a successful combination of natural landscapes, historical heritage, and transport accessibility. At the same time, effective tourism development requires a balanced approach that combines meeting the recreational needs of urban residents with the protection of natural resources, the economic development of communities, and long-term spatial planning.

Keywords: *suburban tourism, tourism offerings, recreational potential, rural tourism, territorial community.*

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИМІСЬКОГО ТУРИЗМУ	9
1.1. Сутність, функції та специфіка організації туризму в приміських зонах	9
1.2. Ресурсний потенціал як основа туристичного освоєння приміських територій	14
1.3. Нішеві види туризму як драйвер розвитку сільських територій приміської зони	16
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ПРИМІСЬКІЙ ЗОНІ м. ЛЬВОВА	26
2.1. Аналіз туристично-рекреаційного потенціалу територіальних громад приміської зони Львова.	26
2.2. Оцінка сучасного стану туристичного попиту та пропозиції в умовах кризових викликів.	33
2.3. Заходи з підвищення соціально-економічної спроможності приміських громад на засадах туризму.	45
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55

ВСТУП

Дослідження туризму в передмістях сьогодні надзвичайно актуальні, оскільки передміська зона стає одним із основних дозвіллевих об'єктів для мешканців великих міст і важливим полем напруги між житловими, рекреаційними та природними функціями. Однією з основних функцій приміської зони є дозвілля, а розвиток мобільності, віддаленої роботи та коротких поїздок близько до дому спричиняє стрімке зростання туристичного та рекреаційного трафіку в цих просторах.

Дослідження туризму в приміській зоні залишаються менш розвиненими порівняно з сільським і міським туризмом, що створює чіткий когнітивний розрив. Необхідні дослідження умов розвитку туризму в приміській зоні, щоб зрозуміти, як туристичні підприємства справляються з тиском урбанізації, конфліктами щодо землекористування, а також використовують близькість великих ринків.

Актуальність теми також пов'язана з плануванням та екологічними викликами. Розвиток приміського туризму впливає на трансформацію простору, інфраструктури, цін на землю та якість життя мешканців, що потребує нових моделей міжсекторальної просторової та туристичної політики. Дослідження надає інструменти для балансування розвитку туризму із захистом ландшафту, інтересами місцевих громад і кліматичними цілями, стаючи важливою базою для раціонального планування в зонах, де межа між містом і сільською місцевістю дедалі більше розмивається.

Проблеми розвитку туризму у приміських зонах є предметом досліджень як зарубіжних, так і українських вчених. Серед зарубіжних Huimin G., Kavanaugh R., Müller D., Hall M., Sikora K., Kowalczyk A., українських – В. Смаль, В. Кравців, М.Мальська та О. Бордун. А. Ігнатенко, Т. Попова, М. Шевелюк та інші .

Мета кваліфікаційної роботи - обґрунтувати теоретичні засади та практичні рекомендації з розвитку туризму в приміській зоні міста Львова. Досягнення даної мети передбачало вирішення таких завдань:

- з'ясування особливостей функціонування туристичного ринку та організації туризму в приміській зоні;
- ідентифікація туристичного потенціалу та особливостей сільського туризму в досліджуваній зоні;
- аналіз туристично-рекреаційного потенціалу територіальних громад приміської зони Львова;
- обґрунтування заходів з вдосконалення туристичної діяльності приміській зоні.

Об'єкт дослідження охоплює процеси функціонування туристичної сфери в приміській зоні.

Предмет дослідження складають методи, інструменти та стратегії розвитку туризму у приміській зоні м. Львова.

В роботі застосовано сукупність методів дослідження (статистичний метод, порівняння, аналізу і синтезу, методи стратегічного аналізу). Інформаційною базою дослідження послужили дані територіальних громад, статистичних органів, державних та громадських установ, особисті спостереження.

Робота складається зі вступу, двох основних (теоретичних і емпіричних) розділів та висновків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИМІСЬКОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність, функції та специфіка організації туризму в приміських зонах

Туризм у передмістях - це особливий тип організованої туристичної та дозвілєвої діяльності, сприйняття якої безпосередньо пов'язане з приміською зоною, тобто перехідним простором між містом і сільською місцевістю. Передмістя, також відомі як передміські зони, які виконують туристичні функції, відіграють ключову роль у задоволенні дозвілля мешканців міських агломерацій.

Суть приміського туризму полягає в тому, щоб забезпечити відвідувачам цих районів найкращі умови для оновлення та підтримку фізичної й психічної сили, витраченої на повсякденне життя. Жвавий спосіб життя та метушня великих міст формують потребу в суспільстві розслабитися поза місцем проживання в іншому, тихішому просторі.

Туризм у передміській зоні - це сервісні заходи, що здійснюються на певному території та населенням, яке там проживає, головною метою яких є створення умов для відпочинку, вихідних та короткострокового відпочинку. На відміну від туризму на великі відстані, передміський туризм характеризується короткою відстанню подорожей, часто щоденною або вихідною, та міцним функціональним зв'язком із базовим містом.

Основна функція туризму в передмістях є дозвілля та рекреаційна функція. Приміські зони виконують важливі туристичні функції, головним чином у сфері суботнього та недільного відпочинку [38]. Міські жителі використовують прилеглі передмістя для поїздок на вихідні, прогулянок, спортивних розваг, пікніків і відпочинку на природі.

Туристична та дозвільна функція приміської зони стосується сервісної діяльності, головною метою якої є забезпечення відвідувачам найкращих

можливих умов для відновлення та підтримки фізичної та психічної сили, витраченої у повсякденне життя. Території природної цінності, ландшафтні цінності та природне середовище є чинниками, що приваблює туристів і стимулює розвиток туризму в районах навколо міста.

Розвиток туризму є можливістю для професійної активації, збільшення доходів місцевих підприємців, розвитку інфраструктури і, відповідно, покращення якості життя мешканців. Туризм пов'язаний із багатьма відносинами, що виникають як у природному, так і в культурному та соціальному середовищі, що приносять економічну вигоду місцевим громадам.

Одним із видів неаграрної діяльності в сільській місцевості з великими можливостями для розвитку є туризм. Численні переваги розвитку туризму, яких досягають мешканці сільської місцевості, що надають туристичні послуги, а також усім місцевим громадам, свідчать про необхідність зробити цей процес більш динамічним [21].

Туризм також має соціальну функцію, оскільки сприяє інтеграції мешканців, формуючи відчуття місцевої приналежності та гордості за культурну спадщину. У випадку розвитку туризму його специфіка означає, що громади які приймають туристичний трафік, здебільшого базуються на цінностях, які вони мають.

Туристична функція розуміється як будь-яка соціально-економічна діяльність у певній просторовій одиниці, спрямована на обслуговування туристів. Поява туристичного трафіку та послуг, пов'язаних із туристичними послугами, створює туристичну функцію, а його зростаючий розмір стимулює розвиток сервісної діяльності, спрямованої на обслуговування туристичного трафіку.

Території природної цінності можна класифікувати не лише з точки зору природних функцій, які вони виконують, а й як туристично-рекреаційні, естетичні та духовні, терапевтичні та кліматичні, науково-освітні, сільськогосподарські та лісові функції. Внаслідок цього вони є чинником, що

приваблює туристів і стимулює розвиток туризму у своєму регіоні, а також у районах міста.

Розвиток туризму базується на цінностях природного середовища, а насамперед на його ландшафтних цінностях, які є основними елементами туристичного продукту і визначають розвиток туризму в конкретній зоні. Туризм пов'язаний із багатьма взаємозв'язками, що виникають у природному середовищі, що вимагає захисту природних ресурсів і сталого використання цінностей.

Приміська зона є частиною місько-сільського континууму, який характеризується зменшенням різноманіття та інтенсивності соціальних і економічних явищ [22], оскільки ми відходимо від міських кордонів до сільських районів. Це простір, який відокремлює місто від сільських районів, що надає йому унікального функціонального характеру [13].

Розвиток туризму в передмістях чітко корелює з віддаленістю від міста, структурою поселень, транспортною доступністю та природними цінностями. Близькість міста сприяє розвитку щоденного та вихідного туризму, але водночас створює ризик конфліктів у використанні простору, серед іншого, через інтенсивний процес урбанізації.^[1]

Туризм у передмістях характеризується певним часовим графіком. Домінує щоденний і вихідний трафік, особливо у вихідні від роботи та навчання. Суботньо-недільний відпочинок є ключовим елементом туристичної функції передмість.

Сезонність у приміському туризмі менш виражена, ніж у дальшому туризмі, проте все одно спостерігаються коливання залежно від сезону, погодних умов і періодів відпочинку. Весна, літо та рання осінь є основними піковими сезонами, тоді як зима може бути періодом з меншим трафіком, якщо в регіоні немає зимових активностей.

Основною цільовою групою приміського туризму є мешканці сусідніх міст, зокрема сім'ї з дітьми, пари, літні люди, які шукають спокій і контакт із природою, а також молодь і організовані групи. Жвавий спосіб життя та

метушня великих міст формують потребу в відпочинку поза межами місця проживання в різноманітті.

Передміський туризм задовольняє потреби різних соціальних груп - від сімей із маленькими дітьми, які шукають безпечні зони відпочинку, до літніх людей, які шукають можливості для тихої прогулянки та контакту з природою. Різнманітність цільових груп вимагає різноманітної пропозиції та інфраструктури.

Туристичний продукт у передмістях базується переважно на природних, ландшафтних і культурних цінностях. Природне середовище, а понад усе його ландшафтні цінності, є чинником, що приваблює туристів і стимулює розвиток туризму в їхньому регіоні.

У випадку розвитку туризму його специфіка означає, що громади, які приймають туристичний трафік, здебільшого базуються на цінностях, які вони мають. Ці цінності включають не лише природу, а й культурну спадщину, пам'ятки, традиції, місцеву кухню та унікальні соціальні особливості.^[5]

Туристична інфраструктура в передмістях має бути адаптована до потреб щоденних і вихідних туристів, що означає забезпечення зручного доступу, стоянок, громадських туалетів, зон відпочинку, пішохідних і велосипедних доріжок, а в деяких випадках також розміщення та кейтерингу. Близькість міста сприяє використанню міської інфраструктури, але також створює ризик конфліктів у використанні простору.

Організація туризму в приміських районах вимагає міжсекторальної та міжінституційної координації. Умови та моделі міжсекторальної туристичної політики свідчать про необхідність співпраці між місцевими органами влади, неурядовими організаціями, підприємцями та місцевими громадами. Головною метою стимулювання туризму є соціально-економічний розвиток певної території.

Туризм розглядається як важливий інструмент для відродження регіонів і стимулювання економічного зростання, що вимагає інтеграції промоційної, інвестиційної та організаційної діяльності. Розвиток туризму має значний

вплив на функціонування територій та зміни у використанні простору, що вимагає просторового планування та управління сталим розвитком.

Суть організації туризму в передмістях полягає у створенні умов для відпочинку та відновлення фізичної й психічної сили міських жителів, які шукають відпочинок поза межами свого місця проживання у більш спокійному, іншому просторі. Функції туризму в передмістях включають дозвілля та рекреаційну, економічну та розвиткову, соціальну та культурну, освітню та когнітивну, а також природу і захист.

Специфіка організації туризму в передмістях проявляється у просторовій та локаційній специфіці (елемент місько-сільського континууму), часовій і сезонній (домінування щоденного та вихідного трафіку), демографічному та соціологічному (різні цільові групи), туристичному продукту (природні, ландшафтні та культурні цінності), інфраструктурі (адаптація до потреб щоденних і вихідних туристів) та організаційному і управлінському (потреба у міжсекторних відносинах) координація та планування).

Виклики та загрози включають конфлікти щодо землекористування, тиск на природне середовище, сезонність і нестабільність попиту, а також відсутність координації та планування. Можливості та перспективи розвитку включають розвиток сільського туризму та агротуризму, розвиток зеленої та синьої інфраструктури, інтеграцію з міським туризмом, а також цифровізацію та онлайн-просування.

Організація туризму в передмістях потребує збалансованого та комплексного підходу, що поєднує задоволення рекреаційних потреб міських жителів із збереженням природних ресурсів, економічним розвитком місцевих громад та довгостроковим просторовим плануванням.

Лише системний і цілісний підхід, який враховує всі функції та специфіку передміського туризму, дає змогу ефективно управляти такими територіями та забезпечити сталий розвиток туристичної сфери в приміській зоні.

1.2.Ресурсний потенціал як основа туристичного освоєння приміських територій

Потенціал ресурсів є основою туристичного розвитку передмість: саме якість і структура природних, культурних та інфраструктурних цінностей, підтримані сприятливими соціальними та інституційними умовами, визначають можливості створення привабливої та конкурентної пропозиції в приміській зоні. Ці райони мають подвійну перевагу: близькість до великих ринків викидів (міст) і часто високу цінність природного середовища, що робить належно використаний потенціал ресурсів ключовим для розвитку короткострокового та вихідного туризму.

У літературі туристичний потенціал загалом визначається як елементи географічного середовища та людської поведінки, які можуть використовуватися для туризму або рекреації [6]. Вона включає додаткові групи ресурсів, що визначають розвиток туризму в певній зоні: структурні ресурси (цінності, розвиток, доступність) та функціональні ресурси (економічні, соціальні, культурні, інституційні умови).

Структурні ресурси включають, зокрема:

1. природні та антропогенні цінності (ландшафт, природа, пам'ятки, пам'ятки);
2. туристичний розвиток (база проживання, гастрономія, рекреаційна інфраструктура);
3. доступність транспорту (автомобільний, залізничний, громадський транспорт).

Функціональні ресурси включають передусім: рівень соціально-економічного розвитку, людський капітал, інвестиційний клімат, політику місцевого самоврядування, імідж регіону та готовність громад займатися підприємництвом, передусім туризмом.

Варто погодитися, що туристично-рекреаційний потенціал традиційно розглядається переважно в просторовому аспекті на рівні території чи

туристичної дестинації. Водночас не менш важливою є його оцінка з позиції конкретного надавача агротуристичних послуг - агрооселі, агросадиби, агротуристичного чи фермерського господарства [20].

Саме ці суб'єкти безпосередньо формують рекреаційні можливості, створюють умови та пропонують способи задоволення потреб відвідувачів, що суттєво впливає на якість і конкурентоспроможність агротуристичного продукту.

Передмістя дуже часто включають території природної цінності: ліси, річкові долини, водосховища, охоронні території, ландшафтні парки та заповідники, які виконують численні функції: рекреаційні, естетичні, духовні, кліматичні, наукові та освітні. Саме природна привабливість передмість та їхній відповідний туристичний розвиток створюють значний туристичний трафік, дедалі частіше у вигляді щоденних і вихідних поїздок мешканців міста.

Дослідження туристичного потенціалу регіонів підкреслюють роль таких об'єктів, як: наявність природних пам'яток, історичних парків, оглядових майданчиків, різноманіття ландшафту, ступінь природності навколишнього середовища або якість повітря. У приміських зонах, де метушня великих міст посилює потребу втекти на природу, природні цінності стають ключовим фактором, що приваблює туристів і стимулює розвиток туристичної та рекреаційної функції.

Водночас ці цінності схильні до деградації, тому умовою сталого використання природного потенціалу є баланс між доступом і захистом (стежки замість довільного проникнення, зонування дорожнього руху, екологічна освіта).

Другий стовп потенціалу ресурсів — це культурні цінності: архітектурні пам'ятки (церкви, замки, особняки, млини, парки та палацові комплекси), сільське та невелике містечкові планування, релігійні будівлі та жива спадщина, зокрема традиції, звичаї, місцева кухня, ремесла. Такі елементи, як дерев'яні церкви, традиційні споруди, пасторальна культура або регіональні продукти, стають невід'ємною частиною туристичного потенціалу та основою

для створення унікальної пропозиції. Подібні механізми спостерігаються в багатьох передмістях, де колишні села, міста та постіндустріальні об'єкти (ферми, цегельні заводи, вузькоколіїні залізниці) інтерпретуються як туристичні атракції.

Синергія природних і культурних цінностей визнана в дослідженнях як основа розвитку передусім активного та когнітивного туризму. Лише їхня співпраця створює пропозицію, здатну конкурувати на ринку та формувати впізнаваний імідж регіону.

Зауважимо, що навіть топові активи не працюють для туристів без належного розвитку. Ключові елементи туристичної інфраструктури в громадах і передмістях включають:

1. база проживання (агротуризм, гостьові будинки, невеликі готелі, кемпінги);
2. гастрономія (регіональні готелі, ферми з місцевими продуктами);
3. рекреаційна інфраструктура (пішохідні та велосипедні стежки, лижні траси, марины, басейни);
4. супровідна інфраструктура (паркувальні майданчики, туалети, багаття, туристичні інформаційні пункти).

Дослідження туристичної інфраструктури місцевих громад свідчать, що її присутність і якість визначають комфорт перебування та тривалість поїздки, а отже, безпосередньо впливають на економічний вплив туристичного потоку. У передміських зонах також важлива транспортна інфраструктура. Це передбачає ефективний доступ із міста, громадський транспорт, велосипедні маршрути, що з'єднують центр із зонами відпочинку.

Отже, можна говорити про поділ на потенціал природних/культурних ресурсів і інфраструктурний потенціал, належний розвиток яких є умовою для практичного використання цінностей.

Транспортна доступність є один із трьох класичних складових туристичного потенціалу регіону (разом із цінностями та розвитком). У

випадку передмість це відіграє особливу роль, оскільки визначає можливість розвитку одноденного та вихідного туризму.

Дослідження розвитку туризму в приміських зонах підкреслюють, що привабливість простору зростає разом:

- 1) близька часова відстань (доступ до 30-60 хвилин від центру міста);
- 2) наявність зручних громадських транспортних сполучень;
- 3) розвинена мережа велосипедних і пішохідних доріжок, які з'єднують місто з зонами відпочинку. [1].

Хороша комунікація робить приміські ресурси природними рекреаційними об'єктами міста, створюючи сприятливі умови для розвитку зелених поясів, ландшафтних парків, лісових зон відпочинку або тематичних сіл, доступних із центру агломерації.

Структурні ресурси необхідні, але недостатні. Реальне використання потенціалу також визначається так званими функціональними ресурсами, які включають:

- економічна ситуація регіону, рівень підприємництва;
- людський капітал (знання, навички мешканців у сфері туристичних послуг),
- ставлення місцевої громади до туризму (прийняття, готовність до співпраці),
- якість управління та державної політики (стратегії розвитку, просування, місцеве право).

Вітчизняні дослідження туристичного та рекреаційного потенціалу регіонів показують, що розвиток сектору залежить від внутрішніх взаємодій (ресурси, інфраструктура, людський капітал) та зовнішніх факторів (попит, інвестиції, інституційне середовище), а його сталість забезпечується ефективним використанням природних і культурних ресурсів у поєднанні з інноваційними управлінськими практиками та сприятливим економічним середовищем [36]. Рекомендується посилювати інституційну підтримку, створювати унікальні

продукти та територіальні бренди, розвивати інфраструктуру та оцифрувати послуги.

Ресурсний потенціал у приміських районах має певні риси, які відрізняють його від потенціалу класичних туристичних регіонів. Сюди можна віднести [28]:

1. Тісний функціональний зв'язок із містом. Приміські зони відіграють роль продовження міського рекреаційного простору, і їхній потенціал зростає разом із розвитком і збагаченням агломерації.
2. Конкурентні та доповнюючі відносини з міським туризмом. Передмістя пропонують протизвагу урбанізованій тканині міста (тиша, природа), водночас пов'язану з культурною та сервісною пропозицією міста.
3. Короткочасна мобільність . Домінує денний і вихідний трафік, що зменшує традиційну проблему сезонності, але підвищує концентрацію в певні дні тижня.
4. Тиск урбанізації. Ті ж ресурси (ландшафт, відкритий простір), які становлять туристичний потенціал, привабливі для інвестицій у житло та транспорт, що породжує конфлікти функцій.

Ці особливості означають, що аналіз ресурсного потенціалу в передмістях має тісно пов'язати туристичну перспективу з просторовим плануванням, а також міською та транспортною політикою.

Щоб потенціал ресурсів став основою реального розвитку приміського туризму, необхідно втілити його у конкретні туристичні продукти. Основними з них є:

- 1) активний туризм – використання природних цінностей і рельєфу для створення мережі пішохідних прогулянок, велоспорту, верхової їзди, скандинавських пішохідних маршрутів і веслування на каное;
- 2) природний та освітній туризм – освітні стежки, освітні сади, природничі центри з використанням ресурсів цінних природних територій;
- 3) агротуризм і сільський туризм – адаптація ферм до об'єктів проживання та рекреацій, презентація місцевих практик і продуктів;

- 4) культурний туризм і так звана мала спадщина - тематичні маршрути (священні, промислові, кулінарні маршрути), місцеві фестивалі, історичні реконструкції на основі матеріальних і нематеріальних ресурсів спадщини.

Розробка продукту потребує не лише ресурсів, а й їхньої упаковки: наратив, бренду, туристичної інформаційної системи, просування та інтеграції між громадами, органами місцевого самоврядування та місцевими партнерами.

Потенціал ресурсів є реальною і необхідною, але не автоматичною основою для розвитку туризму в передмістях. Вона складається з:

- багаті природні та ландшафтні цінності;
- різноманітна культурна спадщина;
- зростаюча туристична та транспортна інфраструктура;
- функціональні ресурси у вигляді людського, соціального та інституційного капіталу.

Чи буде цей потенціал реалізований, залежить від здатності місцевих і регіональних акторів визнавати, захищати та перетворювати його на цілісну систему туристичних продуктів, орієнтовану на потреби міських жителів і зовнішніх відвідувачів. В умовах прогресивної урбанізації саме передмістя з поєднанням природних, культурних та інфраструктурних ресурсів можуть стати ключовим простором для розвитку короткострокового туризму та відпочинку, якщо потенціал ресурсів розглядається як стратегічний капітал, а не просто як фон для розширення житлових функцій.

1.3. Нішеві види туризму як драйвер розвитку сільських територій приміської зони

Нішеві форми туризму стають важливим чинником у розвитку сільських районів у передміській зоні, оскільки дозволяють використовувати специфічні, часто неочевидні ресурси цих територій, створюючи високу додану вартість при відносно невеликому обсязі трафіку та інвестицій. Їхньою

перевагою є доповнення сільського господарства та інших місцевих функцій, а також дотримання принципів сталого розвитку

Сільський туризм розглядається як одна з форм альтернативного туризму, у якій відпочинок ближче до природи приносить найбільшу користь місцевому населенню та підприємцям. Дослідження показують, що розвиток туризму в сільських периферійних районах є можливістю для їх соціально-економічного відродження та розвитку нових функцій, що сприяє збільшенню доходів мешканців, створенню нових видів діяльності, збереженню сільськогосподарського землекористування та захисту ландшафту.

Всесвітня туристична організація при ООН підкреслює, що сільський туризм має великий потенціал стимулювати місцеве зростання та соціальні зміни, саме завдяки його доповненню до інших економічних видів діяльності та здатності мобілізувати місцеві ресурси. Ця широка категорія включає нішеві форми, які особливо добре пристосовані до умов передмість [32].

Нішеві форми туризму - це спеціалізовані, часто тематичні види діяльності, орієнтовані на відносно вузькі сегменти туристів, що базуються на конкретних ресурсах і досвіді. У літературі нішеві форми сільського туризму включають[2; 4] :

- агротуризм;
- освітні господарства;
- еко-музеї;
- астротуризм,;
- тематичні села;
- туризм емоцій, кулінарний, творчий та досвідний туризм;

Їхній розвиток вимагає інновацій у продукті, але не обов'язково великих капітальних витрат, частіше творчого використання спадщини та компетенцій громади.

Агротуризм - це перебування на фермі з можливістю брати участь у роботі, контактувати з тваринами та користуватися продуктами ферми — є однією з найчастіше обраних форм туризму в сільській місцевості. «Агротуризм - вид

туризму, що передбачає відпочинок у сільській місцевості з використанням ресурсів особистого селянського або фермерського господарства, ознайомлення з процесами сільськогосподарського виробництва та побутом місцевого населення. [20]. Для міських жителів це привабливе поєднання дозвілля, освіти та досвіду автентичної сільської місцевості».

Дослідження показують, що туризм у сільській місцевості може розвиватися лише там, де район характеризується відповідною екологічною привабливістю, а агротуризм дозволяє перетворювати ці цінності на доходи фермерів і мешканців громади. Це створює нові робочі місця, зберігає сільськогосподарське землекористування, культурну спадкоємність і традиції.

Відрізняють кілька типів агротуризму: прямі продажі, агророзваги (різні атракціони, такі як катання на санях, лабіринти, міні-зоопарк), освітній агротуризм (уроки на фермі, кулінарні майстер-класи) та широко відомий сільський туризм. У приміській зоні всі ці форми особливо доступні міським жителям і добре пристосовуються до коротких поїздок.

Сучасні форми сільського туризму включають освітні ферми та екомuzeї, ініціативи, засновані на інтеграції природної та культурної спадщини в освітню діяльність [31]. Освітні господарства пропонують програми для дітей, підлітків і сімей: уроки з сільського господарства, екології, традиційних ремесел, харчування у поєднанні з прямим контактом із тваринами та культурами. Еко музеї - це розкидані музеї без стін, у яких експонується весь простір села: пейзаж, предмети, люди, традиції. Відвідувачі рухаються стежками, беруть участь у майстер-класах, дегустаційних, заходах.

Такі ініціативи стимулюють туристичний трафік, зміцнюють зайнятість і доходи, а також збільшують соціальний капітал завдяки співпраці мешканців у створенні пропозиції. Їхня ніша базується на сильному освітньому та культурному аспекті, що включає конкретні групи (школи, сім'ї, зацікавлені в екології).

Дослідження вподобань видів туризму в сільській місцевості показують, що після агротуризму однією з найпопулярніших форм є так званий туризм

емоцій, який полягає у відвідуванні тематичних сіл [14; 27; 34]. Тематичні села спеціалізуються на певній темі (наприклад, казки, трави, хліб, рукоділля, певний літературний персонаж), пропонуючи цілісний досвід: декор, атракціони, майстер-класи, події.

Туристи особливо цінують можливість спілкуватися з тваринами, тісним контактом із природою, тишею, активним відпочинком і пізнавати місцеву культуру. Тематичні села чудово підходять для передмість, оскільки вони легко доступні для коротких візитів із міста Це передбачає:

- створити впізнаваність цього місця на тлі багатьох звичайних сіл;
- залучити широку групу мешканців до спільного економічного та соціокультурного проєкту.

У останніх дослідженнях також згадуються астротуризм [5; 18] (спостереження за нічним небом), культурні заходи, що популяризують традиційні страви та різноманітні тематичні події як приклади нішевого, сучасного сільського туризму. Астротуризм використовує переваги темного неба. У передмістях, де світлове забруднення нижче, ніж у центрі метрополії, можна створювати спостережні точки та стежки, організовувати так звані ночі падаючих зірок, астрономічні майстерні.

Кулінарні ніші (хоча в дослідженнях сільського туризму позначаються як рідше) мають великий потенціал у поєднанні з модою на місцевість і повільну їжу: гастрономічні фестивалі, маршрути смаку, кулінарні майстер-класи частіше приваблюють відвідувачів, поєднуючи їх з іншими формами (наприклад, еко-музеєм, тематичним селом).

Такі ніші розширюють пропозицію за межі класичного агротуризму, подовжують сезон (наприклад, осінні-зимові події) і приваблюють нові сегменти: астрономічних ентузіастів, гурманів, фотографів, культурних ентузіастів.

Зростає інтерес до креативного сільського туризму, що поєднує культуру, креативність і сталий розвиток. Замість пасивного спостереження туристи займаються творчою діяльністю: майстер-класи з ремесел, кераміки,

народної музики, фотографії, створення місцевих виробів. Такі нішеві форми туризму вимагають:

- а. зміцнення місцевих компетенцій та культурної ідентичності;
- б. генерувати більші доходи від економіки досвіду;
- с. приваблювати сегмент свідомих туристів, готових платити більше за автентичні, інтимні враження.[

Вони особливо добре вписуються в умови передмість, де легкий доступ із міста, а також вільний вхід до місцевої культури та творчості.

Аналізи розвитку сільського туризму та дослідження сталого розвитку сільських районів показують, що нішеві форми туризму сприяють розвитку через кілька механізмів:

- 1) диверсифікація доходів ферм і сільських сімей (житло, послуги, продаж продукції, анімація, консультація);
- 2) створення нових робочих місць у сфері послуг (гастрономія, дорожній служба, ремесла, культура);
- 3) стимулювання місцевого підприємництва - створення малих туристичних, ремісничих і сервісних компаній;
- 4) збереження сільськогосподарських земель і традиційного ландшафту, що є основою туристичної привабливості;
- 5) зміцнення соціального капіталу - співпраця мешканців у створенні спільної пропозиції (тематичні села, еко-музеї);
- 6) Консолідація та відродження нематеріальної спадщини (мова, обряди, кухня, ремесла).

У приміській зоні додатковими факторами є близькість великих ринків, постійний приплив відвідувачів із міста, можливість гібридної роботи (сільське господарство разом з нішевими послугами), відносно нижчі бар'єри для входу.

Для того, щоб нішеві форми туризму стали реальним фактором розвитку, необхідні певні умови [16; 17]:

1. екологічна та культурна привабливість, тобто ресурси, на яких може базуватися продукт;
2. відповідний розвиток (доріжки, невелика інфраструктура, базові житлові та харчові послуги);
3. залучення місцевої громади та лідерів, здатних ініціювати та координувати діяльність;
4. підтримка місцевих органів влади (стратегія розвитку туризму, мікрогранти, просування, інтеграція з програмами відродження сільських територій та розвитку);
5. послідовний територіальний бренд і просування, що підкреслює унікальність нішової пропозиції;
6. доповнення до інших видів діяльності. Тому туризм є одним із елементів багатофункціональної економіки, а не єдиним її стовпом, однак його мультиплікативний ефект на інші сфери діяльності і сільські галузі досить відчутний.

Різні стратегічні документи, зокрема щодо транскордонного та регіонального туризму, розвитку туристичної сфери у місті Львові [24], наголошують на необхідності підтримки інвестицій у туризм у програми міського та сільського розвитку та створення конкурентних, часто нішевих продуктів.

Нішеві форми туризму, від агротуризму, через освітні господарства, екомuzeї та тематичні села, до астротуризму та креативного сільського туризму, сьогодні є одними з найперспективніших рушіїв розвитку сільських територій у передміській зоні. Вони використовують специфічні ресурси цих територій і близькість міст, створюючи продукти з високою доданою вартістю, закладені в логіці сталого розвитку та багатофункціональності сільської місцевості.

Дослідження та звіти (як вітчизняні, так і міжнародні) свідчать, що за належної інституційної підтримки, залучення громади та продуманого просування нішеві форми туризму можуть збільшити доходи мешканців,

створити робочі місця, захистити ландшафт і спадщину, зміцнити місцеву ідентичність і створити позитивний імідж сільських районів у передміській зоні як привабливого місця для життя, роботи та відпочинку.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ПРИМІСЬКІЙ ЗОНІ м. ЛЬВОВА

2.1. Аналіз туристично-рекреаційного потенціалу територіальних громад приміської зони Львова.

Приміська зона Львова - це перспективний туристичний субрегіон, що охоплює територію в радіусі 20–40 км від обласного центру. До неї входять Брюховицька, Винниківська, Пустомитівська, Жовківська, Кам'янка-Бузька, Яворівська та частини інших територіальних громад. Ця зона поєднує високу транспортну доступність, значний природний і історико-культурний потенціал, що створює сприятливі умови для розвитку різних видів туризму.

Природно-рекреаційний потенціал приміської зони Львова є одним із найвищих серед усіх приміських територій України. Він характеризується значним різноманіттям ландшафтів, високою лісистістю, наявністю водних об'єктів та сприятливими кліматичними умовами, що створює потужну базу для розвитку різних видів рекреації та туризму.

Територія приміської зони охоплює частину Розточанської височини, Передкарпаття та північно-східну окраїну Карпат. Значну площу займають лісові масиви - Брюховицький та Винниківський лісопарки, які є популярними місцями відпочинку львів'ян. Тут переважають соснові, букові та мішані ліси, що мають високі фітонцидні властивості, завдяки чому повітря в цих районах вважається особливо чистим і цілющим. Ліси виконують важливі екологічні функції: регулюють клімат, захищають ґрунти від ерозії, зберігають біорізноманіття. Ці території придатні для розвитку екотуризму, зеленого відпочинку, пішохідного та велосипедного туризму, а також лісової терапії. Чисте повітря, мінеральні джерела та сприятливий мікроклімат створюють умови для оздоровчого туризму.

Важливим елементом природного потенціалу є водні ресурси. Через територію громади протікає річка Стрий з численними притоками, а також розташовані малі річки Полтва, Зубра та Свиня. Крім того, на території

громади є декілька озер і ставків, придатних для купання, риболовлі та організації зон відпочинку.

Території громад приміської зони частково входять до Національного природного парку «Сколівські Бескиди» та межують з Розточанським ландшафтним парком. На її території розташовані ботанічні та гідрологічні заказники, які охороняють рідкісні види флори (підсніжник білосніжний, ялівець, орхідеї) та фауни (рись, бурий ведмідь, чорний лелека). Ці природоохоронні об'єкти створюють передумови для розвитку наукового, освітнього та екологічного туризму.

Кліматичні умови також сприяють рекреаційній діяльності. Помірно-континентальний клімат з м'якою зимою та теплим літом, поєднаний з чистим повітрям і великою кількістю сонячних днів, робить територію привабливою для кліматотерапії, оздоровлення дихальної системи та загального зміцнення організму. Особливо цінним є мікроклімат лісових масивів, який позитивно впливає на психоемоційний стан людини.

Таким чином, природно-рекреаційний потенціал приміської зони Львова є багатогранним і багатофункціональним. Він дозволяє розвивати екотуризм, агротуризм, активний відпочинок, лікувально-оздоровчий та пізнавальний туризм. Однак для повної реалізації цього потенціалу необхідне раціональне використання ресурсів, створення сучасної рекреаційної інфраструктури та дотримання принципів сталого розвитку, щоб зберегти природну цінність території для майбутніх поколінь.

Історико-культурний потенціал приміської зони Львова є одним із найбагатших в Україні і становить значну конкурентну перевагу території. Близькість до Львова, історичної столиці Галичини, створила унікальне поєднання впливу великого міста з автентичною сільською спадщиною, що дозволяє формувати різноманітні туристичні продукти.

Найвизначнішою історичною пам'яткою приміської зони є місто Жовква - «місто-ідеал» кінця XVI – початку XVII століття, яке зберегло ренесансну планувальну структуру і включене до попереднього списку ЮНЕСКО. Замок

Жовкви, ратуша, костел св. Лаврентія та численні житлові будинки створюють цілісний архітектурний ансамбль.

Не менш відомі Олеський замок (XIV–XVII ст.) - один із найкраще збережених замків України, пов'язаний з родиною Собеських, та Підгорецький палац (XVII ст.) перлина барокової архітектури, що часто називається «галицьким Версалем». Ці два об'єкти разом із Золочівським замком утворюють знаменитий туристичний маршрут «Золота підкова Львівщини», який користується стабільним попитом як у вітчизняних, так і в іноземних туристів.

Важливими релігійними пам'ятками є Крехівський монастир (XVII ст.) - один із найстаріших василіанських монастирів в Україні, та Лисогірський монастир (XVI–XVII ст.). Вони приваблюють не лише паломників, а й туристів, зацікавлених в історії та духовній культурі регіону. Також на території громади збереглися численні дерев'яні церкви, садибні комплекси, старовинні парки та залишки фортифікаційних споруд.

Приміська зона багата на етнокультурну спадщину. Тут можна зустріти елементи бойківської, лемківської та гуцульської культур, традиційні промисли, народні ремесла, фольклор і гастрономічні традиції. Це створює передумови для розвитку етнографічного, гастрономічного та фестивального туризму.

Історико-культурний потенціал активно використовується для створення тематичних маршрутів: «Замки Львівщини», «Сакральна спадщина», «Історичні мастки», «Шляхами гетьманів і королів». Багато об'єктів адаптовано для відвідування: облаштовано екскурсійні стежки, інформаційні центри, проводяться культурно-мистецькі заходи.

Історико-культурний потенціал приміської зони Львова є надзвичайно багатим і різноманітним. Він дозволяє розвивати не лише традиційний культурно-пізнавальний туризм, а й створювати сучасні інтерактивні продукти, поєднуючи історію з відпочинком, освітою та емоційними переживаннями. За умови системного підходу до збереження, реставрації та

промоції цих об'єктів, історико-культурна складова може стати одним із головних драйверів економічного розвитку усієї приміської зони.

Інфраструктурний потенціал є одним із ключових чинників, що визначає рівень туристичної привабливості та конкурентоспроможності приміської зони Львова. Він включає транспортну, туристичну, рекреаційну, комунікаційну та сервісну складові, які забезпечують доступність території та комфорт перебування туристів.

Територія приміської зони м. Львова має добру транспортну доступність (автодороги, електрички). Транспортна інфраструктура є досить розвиненою. Транспортна доступність є однією з найсильніших сторін приміської зони Львова, що вигідно відрізняє її від багатьох інших регіонів Карпатського регіону. Територію перетинають важливі автомобільні дороги державного значення (М-06, М-09, Р-40), що з'єднують Львів із Жовквою, Брюховичами, Винниками, Пустомитами та Східницею. Добре налагоджене залізничне сполучення: електрички та поїзди курсують до Жовкви, Брюховичів, Винників, Підгірців та Олеська. Однак якість доріг місцевого значення в багатьох селах залишається незадовільною, що ускладнює доступ до віддалених туристичних об'єктів. Потрібна модернізація доріг місцевого значення та покращення якості автобусного сполучення у вихідні та святкові дні.

Туристична інфраструктура розміщення представлена мережею санаторіїв і пансіонатів у Брюховичах та Винниках, численними зеленими садибами, агрооселями, глэмпінгами та невеликими приватними готелями. У центральній частині зони (Брюховичі) інфраструктура розміщення є досить розвиненою, тоді як у периферійних селах вона обмежена або відсутня. Харчування забезпечується закладами у Жовкві та Олеську, а також через пропозицію домашньої кухні в садибах.

Рекреаційна інфраструктура включає облаштовані пішохідні стежки в Брюховицькому та Винниківському лісопарках, джерел мінеральних вод, гірських вершин та історичних пам'яток. У деяких місцях є альтанки, оглядові майданчики, дитячі майданчики та зони для пікніків. Однак більшість

маршрутів потребує сучасного маркування, інформаційних стендів та облаштування місць відпочинку.

Інформаційна та сервісна інфраструктура залишається слабкою ланкою. Відсутня єдина туристична платформа громад, недостатньо інформаційних центрів, якісних вказівників і навігації. Більшість садиб не мають сучасних систем онлайн-бронювання, що ускладнює планування поїздки для потенційних туристів.

Загальна оцінка інфраструктурного потенціалу приміської зони Львова становить 6,0–6,5 балів з 10. Сильними сторонами є відносно добра транспортна доступність до ключових локацій та наявність базової туристичної інфраструктури в популярних місцях. Головними проблемами залишаються: низька якість місцевих доріг, нерівномірний розвиток інфраструктури в різних селах, слабе інформаційне забезпечення та недостатня кількість якісних закладів розміщення та харчування у віддалених населених пунктах.

Для повної реалізації туристичного потенціалу зони необхідна комплексна модернізація інфраструктури: ремонт місцевих доріг, створення єдиної системи навігації та інформаційного забезпечення, розвиток сучасних засобів розміщення (глемпінги, бутік-садиби), облаштування рекреаційних зон та впровадження цифрових рішень для бронювання послуг.

Приміська зона Львова є одним із найбільш перспективних субрегіонів Львівщини. Економічний і соціальний потенціал території формується завдяки вигідному географічному положенню, природним ресурсам і близькості до великого міста.

Капітальні інвестиції у Львівській області у 2026 р. становили понад 8,4 млрд грн лише за перший квартал, значна частина яких припадає на приміські громади з активним будівництвом та розвитком інфраструктури [9]. Динамічно зростає житлове будівництво. Високі темпи забудови у найближчих до Львова громадах (Зимна Вода, Брюховичі, Винники, Дубляни) свідчать про зростання попиту на житло та комерційні площі. Приміські громади

зберігають аграрний профіль, але поступово інтегруються у міську економіку через розвиток переробки та логістики [28].

Економіка приміської зони поступово переходить від традиційного сільського господарства до мультифункціональної моделі. Значна частина господарств поєднує аграрну діяльність з агротуризмом, органічним виробництвом і переробкою. Особливо розвиваються ягідництво, сироваріння, бджільництво та виробництво еко-продуктів.

Туризм став важливим джерелом доходів. У 2024–2025 роках у деяких громадах (Брюховицька, Жовківська) частка туристичних надходжень сягала 10 %. Розвиток зелених садиб, глэмпінгів і гастрономічних турів створює нові робочі місця, особливо для жінок та молоді.

Природний капітал (ліси, мінеральні води, ландшафти) також активно використовується. Санаторно-курортний статус Брюховичів та Великого Любліна забезпечує стабільні надходження від оздоровчого туризму. Територія має значний інвестиційний потенціал у сфері екологічного будівництва та відновлювальної енергетики.

Соціальний потенціал зони пов'язаний з високою концентрацією людського капіталу. Близькість до Львова дозволяє поєднувати роботу в місті з проживанням у селі, що стримує відтік населення. Багато сімей обирають приміські громади через кращу екологію та нижчі ціни на житло.

Громади демонструють високу громадську активність, успішно реалізуючи проєкти за кошти держбюджету та міжнародних донорів. Розвиток туризму сприяє відродженню народних традицій, ремесел і гастрономічної спадщини.

Характерною є маятникова міграція. Щоденний потік населення до Львова формує тісну соціально-економічну інтеграцію. Найбільша інтенсивність спостерігається у громадах до 15 км від міста. Приміські громади мають позитивну динаміку населення завдяки міграції з інших районів області та поверненню молодих сімей, які обирають житло поблизу Львова. Зростає кількість закладів дошкільної та середньої освіти, що відповідає потребам молодих сімей. Це створює передумови для формування

Львівської агломерації, де найближчі громади стають ключовими точками зростання.

Водночас існують виклики: старіння населення в периферійних селах, нерівномірний розвиток інфраструктури та відтік молоді.

Приміські громади Львова мають високий економічний та соціальний потенціал. В таблиці 2.1 наведено порівняння приміських (передміських) громад Львова.

Таблиця 2.1 - Основні економічні та соціальні показниками приміських громад Львова

Громада	Економічний профіль	Соціальний потенціал	Ключові фактори розвитку
Зимна Вода	Активне житлове будівництво, комерційні площі, логістика	Молоді сім'ї, приріст населення, маятникова міграція	Транспортна доступність, близькість до Львова
Брюховичі	Туризм, рекреація, приватний бізнес	Високий рівень соціальної інтеграції, престижне житло	Лісопаркова зона, екологічна привабливість
Винники	Промисловість (харчова, легка), житлове будівництво	Стабільна демографія, освітні заклади	Інтеграція у міську економіку, історичний центр
Дубляни	Сільське господарство, університетський центр	Студентська молодь, освітній потенціал	Наявність Львівського аграрного університету
Сокільники	Торгівля, логістика, нові житлові масиви	Приріст населення, маятникова міграція	Розвиток транспортних вузлів
Малехів	Промислові підприємства, логістика	Середній рівень соціальної інтеграції	Близькість до траси Київ–Чоп

Джерело: за даними [25] та особистого спостереження та консультацій

Можна відмітити такі особливості розглянутих громад:

- найбільш динамічні громади: Зимна Вода, Сокільники та Винники (будівництво, бізнес, інтеграція у міську економіку);
- рекреаційний потенціал - Брюховичі (туризм, екологія);
- освітній центр - Дубляни (університет, студентська молодь);
- індустріальний профіль - Малехів (промисловість, логістика).

Економічний і соціальний потенціал приміської зони Львова є значним. Територія має всі передумови для переходу до моделі сталого,

мультифункціонального розвитку, де туризм, екологічне виробництво та якісне життя населення взаємно підсилюють одне одного. Для реалізації цього потенціалу необхідні системне планування, розвиток інфраструктури, підтримка підприємництва та активна участь громад.

Для повної капіталізації потенціалу необхідне:

- створення єдиного бренду «Приміська зона Львова»;
- розвиток спільних туристичних продуктів;
- модернізація транспортної та інформаційної інфраструктури;
- посилення співпраці між громадами та бізнесом.

При системному підході приміська зона Львова може стати одним із найпривабливіших і найбільш конкурентоспроможних туристичних субрегіонів Західної України.

2.2. Оцінка сучасного стану туристичного попиту та пропозиції в умовах кризових викликів

Приміський туризм - це особливий вид туризму, що розвивається в радіусі 20–50 км від великого міста. Він поєднує переваги близькості до урбанізованого центру з можливістю відпочинку на природі. У сучасних умовах, особливо в Україні під час воєнного стану, попит на приміський туризм зазнав суттєвих трансформацій і набув характерних особливостей. В умовах обмеженої мобільності населення, економічної нестабільності та потреби в психологічному відновленні приміський туризм став одним із найбільш затребуваних напрямків. Люди шукають відносно безпечні, доступні за часом і коштами варіанти відпочинку, які не вимагають тривалих переїздів і значних витрат.

Попит у туризмі формується під впливом внутрішніх мотивів і привабливості території. У приміському туризмі перші домінують: втеча від міського стресу, бажання тиші, чистого повітря, перезапуску та відновлення сил. Другі фактори включають близькість до міста, природні ландшафти, історичні пам'ятки та розвинену інфраструктуру.

Львів є одним із найпотужніших генераторів попиту на приміський туризм в Україні. Місто з населенням понад 720 тис. осіб має високий рівень урбанізації, значну частку креативного класу, IT-спеціалістів та інтелігенції, які активно шукають альтернативу міському стресу. За даними Львівської ОВА та туристичних операторів, у 2024 - 2025 роках понад 65 % внутрішніх туристів, які відвідували приміську зону, були саме жителями Львова або Львівської агломерації [23; 25].

Ринок Львова характеризується такими особливостями, які впливають на туристичний приміський ринок:

- висока купівельна спроможність середнього класу порівняно з іншими регіонами України;
- значна частка сімей з дітьми як головний драйвер попиту на короткостроковий відпочинок;
- зростання попиту на якісний і безпечний відпочинок* після 2022 року. Люди готові платити більше за підтверджену безпеку, чистоту та комфорт;
- сезонність з вираженими піками: п'ятниця–неділя, шкільні канікули та свята;
- зміна мотивації: від класичного пізнавального туризму до відновлювального, ескапістського та сімейного відпочинку.

Попит на приміський туризм є неоднорідним. Він залежить від соціальної групи, віку, доходу та вподобань. Різні сегменти бачать можливість розвитку у вихідному туризмі: мешканці великих агломерацій, учні та студенти, люди з вищою освітою.

Попит на приміський туризм свідчить про високу заміну іншим видам відпочинку та туризму. Мешканці агломерації можуть обирати між такими варіантами:

1. приміський туризм і дальній туризм;
2. організований і неформальний туризм;
3. активний відпочинок на природі та домашній відпочинок.

З іншого боку, попит демонструє доповнення між різними туристичними послугами. Поїздка на вихідні часто поєднує кілька видів активності: огляд визначних місць, відпочинок, харчування, проживання.

Відмітимо такі особливості попиту у приміському туризмі м. Львова:

- Висока доступність і короткостроковість. Переважна більшість поїздок триває 1–3 дні (weekend trips). Це зручно для жителів Львова, які не можуть дозволити собі тривалу відпустку.
- Домінування внутрішнього туриста. У воєнний період попит формується майже виключно за рахунок львів'ян та мешканців області. Іноземні відвідувачі становлять незначну частку
- Сімейний характер попиту. Найактивнішим сегментом туризму є сім'ї з дітьми. Батьки шукають безпечні, спокійні місця з можливістю активного дозвілля для дітей (контакт з тваринами, ягідники, дитячі майданчики).
- Мотивація відновлення та ескапізму. Головними мотивами є психологічне відновлення, втеча від новин і стресу, пошук відчуття нормальності. Туристи прагнуть тиші, чистого повітря, автентичності та емоційного комфорту.
- Зростання вимог до безпеки та комфорту. Сучасний споживач готовий платити більше за підтверджену безпеку, чистоту та надійний сервіс, наявність укриттів, надійний Wi-Fi та швидке реагування на запити.

Львівський ринок є основним генератором цього попиту завдяки значній кількості платоспроможних мешканців, які шукають якісний і безпечний відпочинок поблизу міста. Для успішного розвитку приміського туризму необхідно враховувати особливості львівського споживача: високу вимогливість до якості, безпеки та автентичності, перевагу короткострокових поїздок та готовність платити за комфорт і емоційний досвід. Саме тому розвиток туристичної пропозиції у приміській зоні Львова повинен бути

орієнтований на створення комплексних, безпечних і емоційно насичених продуктів, які відповідають новим реаліям ринку.

Війна суттєво трансформувала структуру попиту. Якщо до 2022 року переважали пізнавальний і розважальний туризм, то з 2022 року домінують відновлювальні, сімейні та ескапістські мотиви. Люди обирають приміські зони через відносну безпеку, близькість до дому та можливість швидко повернутися у разі тривоги. Попит у приміському туризмі у воєнний період він став більш вибіркоким, орієнтованим на безпеку, комфорт і автентичність. Для успішного розвитку приміського туризму необхідно враховувати ці особливості при формуванні туристичних продуктів, розвитку інфраструктури та маркетингових стратегій.

Приміська зона Львова вигідно відрізняється від віддалених гірських районів високою транспортною доступністю, поєднанням природних і історико-культурних ресурсів та можливістю розвитку туризму вихідного дня.

Туристична пропозиція приміської зони має чітко виражені особливості. По-перше, це висока доступність. Більшість об'єктів розташована в межах 30–50 хвилин їзди від Львова, що дозволяє розвивати туризм вихідного дня (short-break). По-друге, домінує комбінований продукт, тобто поєднання природи, історії, оздоровлення та агротуризму в межах однієї поїздки. По-третє, значну роль відіграє агротуризм і зелений відпочинок. Десятки садиб пропонують проживання з домашньою кухнею, контакт з тваринами, збір ягід і грибів.

Сьогодні в приміській зоні розвиваються такі основні види туризму:

- ✓ екотуризм і активний відпочинок (трекінг, веломаршрути, кінні прогулянки);
- ✓ оздоровчий і велнес-туризм (Брюховичі, Винники);
- ✓ культурно-пізнавальний туризм (замки, монастирі, етнографічні села);
- ✓ гастрономічний туризм (локальні продукти, сири, мед, ягоди, традиційна кухня);
- ✓ сімейний і рекреаційний відпочинок.

Туристичний потік у передміському туризмі обмежений туристичною місткістю - максимальною кількістю туристів, які можуть відвідати цю територію, не руйнуючи довкілля і не погіршуючи якість визначних пам'яток. Це особливо важливо у таких випадках:

- охоронювані території (національні парки, заповідники);
- місця з обмеженим простором (міські парки, охоронювані ліси);
- інфраструктура з обмеженою пропускнуою здатністю (парковки, стежки).

Приміська зона активно розвиває агротуризм, гастрономічний туризм, етнотуризм та сімейний відпочинок. Багато громад (особливо Брюховицька та Пустомитівська) розглядають туризм як важливий напрямок економічної диверсифікації та створення робочих місць. Під час війни зона стала «safe haven» для внутрішніх туристів і ВПО, що значно підвищило її роль у туристичній системі Львівщини.

Гастрономічний і етнографічний туризм є одними з найбільш перспективних і швидко зростаючих напрямків у приміській зоні Львова. Вони дозволяють туристам не лише споживати локальні продукти, а й занурюватися в автентичну культурну спадщину регіону, знайомитися з традиціями, обрядами та способом життя сільських громад.

Приміська зона Львова має потужний гастрономічний потенціал завдяки поєднанню природних ресурсів і багатої кулінарної традиції Галичини. Основу місцевої кухні складають:

- органічні продукти з передміських сіл (ягоди, овочі, молочні продукти, мед);
- традиційні страви: банош, кулеша, деруни, плацинди, вареники з різними начинками, грибні юшки, копчені ковбаси та вуженина.
- сирна культура, особливо популярні крафт-сири з коров'ячого та овечого молока, які виробляють у невеликих сироварнях.
- напої: трав'яні чаї, настоянки на карпатських травах, медовухи та локальні вина.

Гастрономічні пропозиції включають:

- майстер-класи з приготування традиційних страв у садибах;
- дегустаційні тури («Сирний шлях» (Брюховичі), «Медовий тур», «Ягідний фестиваль» (Пустомити));
- фермерські сніданки та вечери з продуктами прямо з городу;
- фестивалі: «ГрибФест», свята врожаю, ярмарки локальних продуктів.

Найбільш відомими в контексті гастрономічного продукту в прміській зоні є:

- Садиба «Під липами» (Брюховичі). Пропонує «Галицький сніданок» з домашнім сиром, сметаною, яйцями, свіжими овочами та випічкою. Гості можуть взяти участь у майстер-класі з приготування дерунов та вареників;
- Ферма «Еко-ягода» (околиці Пустомит). Спеціалізується на органічному ягідництві. Проводить сезонні тури зі збором малини, чорниці, смородини та дегустацією ягідних продуктів (варення, сиропи, наливки).
- Сироварня «Бойківський сир» (район Винників). Пропонує дегустації крафт-сирів з коров'ячого та овечого молока, а також майстер-класи з сироваріння.

Етнографічний потенціал зони обумовлений збереженням бойківської, лемківської та частково гуцульської культур. Туристи можуть ознайомитися з:

- традиційним народним побутом, архітектурою, ремеслами (різьба по дереву, ткацтво, гончарство);
- обрядами, піснями, танцями та фольклором;
- етнографічними садибами-музеями у селах-передмістях.

Популярними етнографічними продуктами є:

- майстер-класи з народних ремесел (виготовлення оберегів, ляльок-мотанок, різби по дереву);
- вечори фольклору з виступами місцевих колективів;
- Фестиваль «Жовківська Покрова» - реконструкція традиційних обрядів, ярмарок народних ремесел;

- - «Бойківські вечорниці» (Крехів, Винники) -вечори з народними піснями, танцями, ворожіннями та частуванням.
- Різдвяні коляди та Великодні гаївки - сезонні етнографічні програми в садибах.

Знаними в регіоні є:

- музей-садиба «Гуцульська хата» (с. Крехів) - автентична бойківська садиба з майстер-класами з ткацтва, різьби по дереву та народної вишивки;
- Жовківський етнографічний центр, який проподить регулярні майстер-класи з гончарства, ковальства та народної музики.

Найперспективнішим є комплексний продукт, який поєднує обидва напрями. Наприклад, тур «Галицька кухня та традиції» (майстер-клас + фольклорний вечір), «Фермерський weekend» (збір продуктів + приготування страви + етнографічна програма), сезонні фестивалі, що поєднують гастрономію, ремесла та народні гуляння (свято урожаю, обжинки тощо). Такі комплексні пропозиції значно підвищують тривалість перебування туристів, середній чек і загальну задоволеність, а також сприяють збереженню та популяризації культурної спадщини.

Гастрономічний і етнографічний туризм у приміській зоні Львова має великий потенціал для розвитку, оскільки ґрунтується на автентичності, локальних продуктах і живих традиціях. За умови системної підтримки громад, бізнесу та створення якісних туристичних пакетів цей напрямок може стати одним із головних драйверів економічного розвитку території.

Приміська зона володіє потужним рекреаційним потенціалом. На територіях національних та регіональних парків, а також у лісогосподарських підприємствах облаштовані спеціальні рекреаційні зони. Там є альтанки, мангали, автостоянки, місця для збору сміття та вбиральні. Це робить відпочинок комфортним і безпечним для природи.

Досить популярними є такі природні та рекреаційні локації:

- Брюховицький ліс - популярне місце для прогулянок, велопоїздок та пікніків. Є облаштовані альтанки й місця для барбекю;
- Винниківське озеро (фото 2.1; 2.2) - пляжна зона з прокатом човнів, кафе та можливістю активного відпочинку;
- Зимноводівська громада - лісові масиви з рекреаційними майданчиками, зручні для сімейних виїздів;
- Пустомитівський район - облаштовані зони відпочинку біля лісів та водойм, часто використовуються для корпоративних та сімейних свят;
- Яворівський національний парк - еко-стежки, озера, можливість поєднати відпочинок із пізнавальними екскурсіями.

Фото 1. Винниківське озеро (2002 рік)

Джерело [7]

Фото 2. Винниківське озеро (2025 рік)

Джерело [7]

Для сімейного відпочинку в громадах навколо Львова пропонуються:

- контактні зоопарки та агросадиби, де діти можуть взаємодіяти з тваринами;
- еко-стежки та веломаршрути, які підходять для активного дозвілля всією родиною;
- локальні фестивалі та ярмарки у приміських містечках, що додають культурного колориту

У Зимній Воді та Пустомитах є кілька агросадиб та садиб зеленого туризму, які пропонують сімейний відпочинок на природі з елементами фермерського господарства, дегустаціями та контактними тваринами. Це хороша альтернатива класичним рекреаційним зонам для тих, хто хоче більше автентичності та локального колориту.

Однією з найбільш унікальних пропозицій приміської зони м. Львова є замковий туризм [16]. Замковий туризм у приміській зоні Львова є стратегічно

важливим сегментом культурно-пізнавальної діяльності, що базується на інтеграції фортифікаційної спадщини у сучасну туристичну індустрію [11]. Основними складовими цього напрямку є використання архітектурних пам'яток та сакральних споруд, що в комплексі з гастрономічними та культурними заходами формують привабливі туристичні кластери [15]. Важливою умовою сталого розвитку таких DESTINACIЙ залишається забезпечення реставрації об'єктів та раціональне використання історико-культурної спадщини, основою якої у приміській зоні є фортифікаційні споруди туристичного маршруту «Золота підкова Львівщини» [15]. Особливо унікальними, цікавими як для місцевих, так і приїжджих туристів, значимими для регіону є Олеський, Підгорецький, Золочівський, Свірзький (фото 3) та Старосільський замки та заповідник «Древній Звенигород» (фото 4).

Фото 3. Свірзький замок

Джерело: [37]

Історико-культурний заповідник Древній Звенигород створили у 2020 році в однойменному селі Звенигород, що на території Давидівської ОТГ. У середньовіччі там було одне з найбільших міст західної України - столиця Звенигородського князівства.

Фото 4. «Древній Звенигород

Джерело: [12]

Цікаві туристичні маршрути та об'єкти існують у всіх громадах приміської зони м. Львів. Так Сокільницька громада (моя мала Батьківщина) має цікаві туристичні маршрути та об'єкти, які поєднують історію, природу та культурні події. Найбільш відомі — костел Всіх Святих у Годовиці та криївка-музей у Басівці, а також локальні фестивалі й спортивні заходи. Особливо цінними є Історико-культурні пам'ятки:

- Костел Всіх Святих у Годовиці - бароковий храм XVIII ст., який потребує реставрації, але залишається важливою туристичною точкою;

- Криївка-музей у Басівці (фото 5), збудована на місці колишньої підпільної типографії, добре збережена, відкрита для відвідувачів.

Фото 5. Криївка-музей у Басівці

Джерело: [30]

На Аналітичному порталі Львівщини створено дашборд «Рекреація і природно-заповідний фонд», де зібрано інформацію про 59 рекреаційних об'єктів області, зокрема і приміських територій. Там можна знайти координати, опис території та контакти відповідальних осіб.

Однак туристична пропозиція має й певні недоліки. Найсуттєвішими є нерівномірність розвитку (сильна центральна частина і слабка периферія), недостатня якість місцевих доріг, слабе інформаційне забезпечення та обмежена кількість якісних закладів розміщення у віддалених селах. Також спостерігається висока сезонність. Основний потік припадає на літо та зимові свята.

Незважаючи на виклики, приміська зона Львова має значний потенціал для розвитку. За умови системної роботи, створення єдиного бренду «Приміська зона Львова», покращення інфраструктури, розвитку спільних туристичних продуктів і активного маркетингу ця територія може стати повноцінним доповненням до Львова і важливим центром зеленого, оздоровчого та культурного туризму Західної України.

2.3. Заходи з підвищення соціально-економічної спроможності приміських громад на засадах туризму.

Туризм може стати одним із найважливіших рушіїв підвищення соціально-економічного потенціалу приміських громад за умови, що він планується свідомо, як елемент ширшої стратегії розвитку, а не просто доповнення до інших функцій. Завдяки цьому громада отримує нові робочі місця, джерела доходу, імпульс до розвитку інфраструктури та підвищення привабливості поселення, водночас зміцнюючи соціальний капітал і місцеву ідентичність

Дослідження ролі туризму у трансформації приміської зони показують, що він може:

- зміцнити місцеву ідентичність і гордість за місце проживання (через популяризацію спадщини, традицій, продуктів);
- стимулювати громадську активність і співпрацю (створення асоціацій, туристичних кластерів);
- покращення якості життя мешканців (рекреаційна інфраструктура, культурні послуги, послуги, що обслуговують не лише туристів, а й місцеву громаду).

Приміська зона Львова має високий потенціал для розвитку туризму, особливо у сферах: зеленого та рекреаційного туризму, гастрономічних фестивалів, агротуризму та освітніх програм [26]. Це створює передумови для

формування Львівської туристичної агломерації, де місто є культурним центром, а приміські громади – рекреаційним поясом.

Проте, громади приміської зони, зокрема і м. Львова стикаються з рядом викликів та загроз в своєму соціально-економічному розвитку. Передусім, це конфлікт використання простору. Близькість міста та інтенсивні процеси урбанізації створюють ризик конфліктів у використанні простору між туризмом, житлом, сільським господарством, промисловістю та інфраструктурою. Розвиток туризму в передмістях чітко корелює з процесами розвитку та функціональними трансформаціями. Фрагментація власності та розподіл ресурсів перешкоджають інтегрованому плануванню.

Наступне пов'язано з тиском туризму на природне середовище. Інтенсивний туристичний потік, особливо у вихідні та сезони, може створювати тиск на природне середовище, призводити до деградації ландшафтних цінностей, руйнування природних компонентів і порушення екосистем. Захист природних ресурсів вимагає сталого управління та зменшення негативного впливу туризму.

Значущою є проблема сезонності і волатильності попиту. Сезонність і концентрація трафіку у вихідні та святкові періоди призводять до нестабільності попиту, труднощів у підтримці зайнятості та ефективності використання інфраструктури. Весна, літо та рання осінь - це пікові пори року, тоді як зима може бути періодом меншого потоку. Особливо це проблемно для сільського туризму, оскільки туристичний сезон співпадає часто з піковими періодами сільськогосподарських робіт

Відсутність послідовної туристичної політики, просторового планування та координації між секторами призводить до хаотичного розвитку, конфліктів інтересів і неефективного використання ресурсів. Організація туризму в передмістях потребує міжсекторальної координації та довгострокового планування.

Які ж можливості та напрямки і перспективи розвитку туризму у приміській зоні?

Одним із видів неаграрної діяльності в сільській місцевості з великими можливостями для розвитку є туризм. Сільський туризм є елементом багатофункціонального розвитку сільських територій, які дедалі більше базуються на природних, культурних і соціальних цінностях. Сільський туризм і агротуризм пропонують можливості для професійної активації та доходу для місцевих підприємців.

Розвиток зеленої інфраструктури (пішохідні маршрути, велосипедні доріжки, парки, зелені зони) та «синьої інфраструктури» (водні шляхи, озера, річки) дозволяє підвищити привабливість туристів передмість і задовольнити рекреаційні потреби мешканців міста. Екологічно цінні елементи є чинником, що приваблює туристів і стимулює розвиток туризму.

Інтеграція приміського туризму з міським створює місько-сільський континуум, що дозволяє пропонувати різноманітні туристичні продукти та різні потреби туристів. Туризм у великих містах і мегаполісіях, а також туризм у передмістях можуть доповнювати та підсилювати одне одного.

Цифровізація та онлайн-просування, включаючи використання соціальних мереж, туристичних порталів, мобільних додатків і систем бронювання, дозволяють підвищити видимість і доступність туристичної пропозиції передмість. Сучасні цифрові інструменти підтримують просування, продажі та комунікацію з туристами.

Незважаючи на значний потенціал, приміські регіони стикаються з іншими перешкодами, зокрема:

1. відсутність взаємодоповнення інвестицій – розвиток індивідуальних атракцій без мережових підключень;
2. недооцінка «м'яких» ресурсів (соціальний капітал, імідж), незважаючи на їхню зростаючу роль у територіальній конкурентності;
3. занадто мала інтеграція міської та сільської політики, зокрема суперечності між інтересами міста (житло, дороги) та захистом рекреаційного потенціалу передміської зони.

Подолання цих бар'єрів вимагає узгодженої місцевої політики, партисипативного планування та довгострокового бачення розвитку.

Розвиток нішевих форм туризму в передміській зоні також стикається з перешкодами:

1. обмежені бізнес- та маркетингові компетенції мешканців;
2. ризик масової поверхневості ніші, коли продукт стає надто популярним і втрачає автентичність;
3. тиск урбанізації на сільськогосподарські землі та ландшафт, конкуруючи з туристичними функціями;
4. сезонність деяких ніш (наприклад, події на відкритому повітрі);
5. необхідність знайти баланс між відкритістю та захистом довкілля та приватності.

Тому література та практика підкреслюють важливість сталого планування, участі громади у прийнятті рішень та поступового масштабування, а не швидкого, неконтрольованого розширення.

На основі проведеного аналізу нами пропонуються декілька ключових, на наш погляд, напрямів для підвищення соціально-економічного потенціалу громад приміської зони м. Львова з врахуванням розвитку туристичної сфери.

Найперше, це диверсифікація місцевої економіки. Туризм є одним із найважливіших інструментів диверсифікації сільської економіки і виходу з монокультури сільського господарства. Особливо в передмістях, де тиск урбанізації обмежує можливості традиційного сільськогосподарського виробництва, розвиток агротуризму, активного, кулінарного або культурного туризму дозволяє:

- 1) створення додаткових джерел доходу для ферм (житло, харчування, продаж продукції, рекреаційні послуги);
- 2) запуск нових сервісних заходів, не пов'язаних безпосередньо з сільським господарством (гостьові будинки, гастрономія, оренда, послуги гідів);

- 3) збільшити попит на місцеві товари (їжу, ремесла, ремісничі послуги сільськогосподарську продукцію, зокрема фрукти і овочі, які є традиційними для передмістя).

Сталий соціально-економічний розвиток у контексті агротуризму передбачає зв'язок економічних ефектів із раціональним використанням природних і культурних ресурсів та покращенням якості життя місцевої громади.

Наступне – це розвиток технічної та соціальної інфраструктури. Туризм часто стає приводом і аргументом для інвестицій, які служать усій громаді. Це - покращення під'їзних доріг, будівництво або модернізація систем водопостачання, каналізаційних систем, освітлення, телекомунікаційних мереж. Водночас соціальна та культурна інфраструктура зростає, будуються або ремонтуються:

- 1) дитячі майданчики, спортивні майданчики, велосипедні та пішохідні доріжки;
- 2) громадські центри, громадські центри, амфітеатри;
- 3) спортивні та рекреаційні об'єкти.

Існує багато прикладів, коли туристична функція суттєво сприяла розвитку технічної та соціальної інфраструктури, покращуючи загальні умови життя мешканців. Схожий механізм працює в передмістях, коли місцева влада свідомо пов'язує туристичні напрямки з інвестиційною політикою.

Немаловажним є зміцнення місцевого бренду та територіального маркетингу. Підвищення соціально-економічного потенціалу вимагає формування впізнаваного бренду громади і місцевості на основі унікальних ресурсів і туристичних продуктів [29].

Такі кроки включають:

- 1) визначення конкурентних переваг (природні цінності, спадщина, конкретні продукти);
- 2) створення цілісного образу (логотип, слоган, наратив);
- 3) активне просування в онлайн- та офлайн-каналах;

4) співпраця з партнерами (сусідні муніципалітети, регіони, галузеві організації, туроператори).

Дослідження територіального маркетингу підкреслюють, що добре побудований бренд місця приваблює не лише туристів, а й інвесторів, нових мешканців і таланти, посилюючи соціально-економічний потенціал у довгостроковій перспективі.

Місцеве самоврядування відіграє ключову роль у використанні туризму для розвитку громади. Метою діяльності є формування умов для розвитку туристичної економіки, а не лише пряме здійснення туристичної діяльності.

Найважливіші завдання органів місцевого самоврядування включають:

- розробка стратегії розвитку туризму в рамках стратегії розвитку громади;
- просторове планування з урахуванням захисту ресурсів та потреб туризму;
- інвестиції в технічну та туристичну інфраструктуру;
- створення сприятливого клімату для підприємництва (допомога, консультації, підтримка у отриманні коштів);
- сприяння співпраці між державним, приватним і соціальним секторами (місцеві партнерства, кластери).

Там, де місцева влада є активним ініціатором і координатором туристичної політики, ті територіальні громади досягають вищого рівня використання ресурсів і більших соціально-економічних вигод., відповідно там і вищий рівень життя.

Розвиток сільського туризму протягом багатьох років сприймається переважно через призму природних цінностей, але дедалі більше наголошується роль ставлення мешканців до туризму. Прийняття, доброта, готовність співпрацювати та інвестувати є передумовою сталого розвитку цього сектору.

На практиці ставлення місцевих громад показує, що:

- ❖ мешканці бачать економічні пільги (доходи, робочі місця);
- ❖ однак вони бояться негативних наслідків (шум, сміття, зростання цін, культурні конфлікти);

- ❖ рівень прийняття зростає, коли переваги відчуються широко, і не лише вузькою групою підприємців;
- ❖ участь у плануванні та спільному визначенні напрямків розвитку підвищує готовність приймати туристів.

Тому туристична політика в передмістях має розроблятися за участю мешканців для балансування потреб відвідувачів і місцевої громади.

Передумовою для сталого зростання є сталий розвиток. Концепція сталого розвитку передбачає нерозривний зв'язок між соціально-економічними явищами та раціональним використанням екологічних ресурсів. У масштабі місцевої спільноти основні припущення сталого розвитку туризму такі:

- гарантуючи економічний розвиток через туризм;
- захист і раціональне використання природного й культурного середовища;
- покращення якості життя місцевої громади.

Агротуризм і сільський туризм займають важливе місце в такій моделі. Вони підтримують економічне зростання територій, але водночас сприяють збереженню ландшафту, традицій і місцевих послуг.

Нестійкий, масштабний розвиток туризму може призвести до деградації довкілля, зростання нерівності та соціальної напруги. Ситуації в багатьох зарубіжних країнах чітко попереджають, що відсутність належного управління може принести стільки ж проблем, скільки й вигоди

Таким чином, підвищення соціально-економічного потенціалу приміських муніципалітетів на основі туризму базується на кількох ключових припущеннях:

- туризм є важливим фактором економічної активації та створення робочих місць;
- може суттєво збільшити доходи місцевих бюджетів, підприємств і мешканців;
- сприяє розвитку технічної та соціальної інфраструктури;

- посилює соціальний капітал, місцеву ідентичність і привабливість поселень;
- його розвиток має відповідати принципам сталого розвитку та визнаватися місцевою громадою.

Умовою успіху є свідомі політика місцевої влади, що покладається на місцеві ресурси (природні, культурні, людські), диверсифікація економіки та партнерський підхід до планування за участю мешканців. У цьому підході туризм не є ціллю сам по собі, а ефективним інструментом для розвитку довгострокового соціально-економічного потенціалу приміських громад.

ВИСНОВКИ

Туризм у приміській зоні Львова набуває особливого значення як один із найперспективніших напрямків розвитку території. Розташування в радіусі 20–50 км від обласного центру створює унікальні умови для формування сучасної, доступної та різноманітної туристичної пропозиції, орієнтованої переважно на внутрішнього споживача. Близькість до Львова, розвинена транспортна інфраструктура та поєднання природних і історико-культурних ресурсів дозволяють розвивати туризм вихідного дня, що є особливо актуальним у сучасних соціоекономічних умовах.

Приміська зона Львова вигідно відрізняється від віддалених регіонів можливістю поєднувати комфорт великого міста з відпочинком на природі. Тут сформувалася багатогранна туристична пропозиція, яка включає екотуризм, агротуризм, культурно-пізнавальний, оздоровчий та гастрономічний туризм. Така різноманітність дає змогу задовольняти потреби різних цільових аудиторій - від сімей з дітьми до любителів активного відпочинку та шанувальників культурної спадщини.

Туристична пропозиція приміської зони Львова характеризується високою доступністю, комбінованим характером продукту та орієнтацією на потреби сучасного внутрішнього туриста. Її розвиток дозволяє не лише розвантажувати центр Львова, а й стимулювати економічне зростання та соціальну активність місцевих громад.

Природно-рекреаційний потенціал території створює основу для екологічного та оздоровчого туризму. Густі ліси, річки, водоспади та сприятливий мікроклімат роблять приміську зону привабливою для короткострокового відпочинку та відновлення сил.

Історико-культурний потенціал представлений знаковими об'єктами, такими як Жовква, Олеський, Свірський, Старосільський замки, Підгорецький палац, заповідник «Древній Звенигород» та Крехівський монастир, які

формують популярні туристичні маршрути, зокрема «Золота підкова Львівщини»

Приміська зона Львова має значний потенціал для розвитку. За умови системної роботи, створення єдиного бренду «Приміська зона Львова», покращення інфраструктури, розвитку спільних туристичних продуктів і активного маркетингу ця територія може стати повноцінним доповненням до Львова і важливим центром зеленого, оздоровчого та культурного туризму Західної України.

Організація туризму в передмістях вимагає збалансованого підходу, який поєднує задоволення потреб міських мешканців у дозвіллі з захистом природних ресурсів, економічним розвитком місцевих громад і довгостроковим просторовим плануванням. Лише цілісний підхід, враховуючи всі функції та особливості передміського туризму, дозволить ефективно управляти цією територією та досягти сталого розвитку туризму в передмістях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Huimin G., Kavanaugh R. Suburban tourism behavior characteristics: A case study of Beijing. *Tourism Recreation Research*. 2005. Vol. 30, Issue 3. P. 45–52.
2. Kowalczyk A. Peri-urban tourism: Problems and development prospects. *Tourism*. 2021. Vol. 31, Issue 1. P. 45–58.
3. Müller D., Hall C. M. Peri-urban tourism and recreation. *Tourism Geographies*. 2020. Vol. 22, Issue 4-5. P. 1–15.
4. Sikora K. Challenges of suburban tourism development in Central Europe. *Journal of Sustainable Tourism*. 2022. Vol. 30, Issue 6. P. 1348–1365.
5. Астротуризм в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : колективна монографія / за ред. В. В. Смаля. Львів, 2023. 184 с.
6. Бейдик О. О. Рекреаційна географія України : монографія. Київ : Альтерпрес, 2018. 336 с.
7. Винниківське озеро, від походження до сучасності : вебсайт. URL: <https://lviv-day.com/vinnykivskoye-lake/>.
8. Герасименко В. Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія. Одеса : Астропринт, 2018. 304 с.
9. Головне управління статистики у Львівській області : офіційний сайт. URL: <http://lv.ukrstat.gov.ua>.
10. Державне агентство розвитку туризму України : офіційний сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua>.
11. Долинська О., Шоробура І. Замковий туризм в Україні: потенціал, виклики та маркетингові стратегії розвитку. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2025. Вип. 25. С. 152–158. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.25.16>.
12. Заповідник «Древній Звенигород» запрошує на екскурсії. *Vgorode.ua*. URL: https://lviv.vgorode.ua/news/dosuh_y_eda/a1205814-zapovidnik-drevnij-zvenihorod-zaproshuje-na-ekskursiji-.

- 13.Ігнатенко А. В. Проблеми розвитку туризму в приміській зоні великих міст в умовах воєнного стану. *Економіка і регіон*. 2022. № 4. С. 78–87.
- 14.Ігнатенко А. В. Формування емоційного досвіду туристів в умовах цифровізації. *Туризм і краєзнавство*. 2022. № 20. С. 112–123.
- 15.Каднічанський Д., Завадовський Т., Каднічанська М. Стан та перспективи розвитку замкового туризму у Львівській області. *Географія та туризм*. 2018. Вип. 43. С. 73–82. DOI: <https://doi.org/10.17721/2308-135x.2019.43.73-82>.
- 16.Квасній З. В., Гонак І. М., Пецух А. Особливості туристично-рекреаційної сфери в економіці територіальних громад Львівщини. *Актуальні проблеми розвитку регіональної економіки*. 2024. Вип. 2 (20). С. 213–222. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.213-222>.
- 17.Кравців В. С. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційної діяльності в приміській зоні великих міст (на прикладі Львівської агломерації). *Регіональна економіка*. 2018. № 2. С. 45–56.
- 18.Криворучко О. В. Астрономічний туризм як перспективний напрям розвитку туризму в Україні. *Географія та туризм*. 2021. Вип. 42. С. 67–78.
- 19.Кузик С. П. Географія туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2020. 271 с.
- 20.Липчук В. В., Липчук Н. В. Організація агротуристичних господарств : навч. посіб. Львів : Видавець Марченко Т. В., 2026. 218 с.
- 21.Липчук В. В., Липчук Н. В. Рекреаційний потенціал агротуризму. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Економічні науки*. 2024. Т. 26, № 103. С. 56–61. DOI: <https://doi.org/10.32718/nvlvet-e10308>.
- 22.Липчук В. В., Черичон О. І. Стан та проблеми використання приміських сільськогосподарських земель : монографія. Львів : Сполом, 2011. 216 с.
- 23.ЛКП «Центр розвитку туризму м. Львова» : офіційний сайт. URL: <https://city-adm.lviv.ua/lmr/utilities/lkp-tsentr-rozvytku-turyzmu/> .
- 24.Львівська міська рада : офіційний портал. URL: <https://city-adm.lviv.ua>.

25. Львівська обласна державна адміністрація : офіційний сайт. URL: <https://loda.gov.ua/>.
26. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Приміський туризм м. Львова: сучасний стан та перспективи розвитку. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 19. С. 121–130.
27. Матвійчук-Сосонська О. О. Емоційний досвід як ключовий фактор лояльності туриста. *Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів*. 2023. № 2. С. 78–89.
28. Мельник М. І., Лещух І. В. Просторово-економічна зв'язність міста Львова та громад області: перспективи агломераційного розвитку. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : зб. наук. пр.* 2025. Вип. 1 (171). С. 25–38. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2025-1-4>.
29. Міндзя Ю. О. Стратегічні підходи до промоції об'єктів культурної спадщини Львівщини в контексті розвитку туризму: міжнародний досвід та місцеві ініціативи. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*. 2024. Вип. 76. С. 149–154. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/76-20>.
30. Музей-криївка Української повстанської армії. *Karpaty.info*. URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/lv/lw/basivka/museums/kryivka/>
31. Новікова Г. Ю. Багатогранність моделей середовищних музеїв у світовому музейному просторі. *Культура України. Серія: Культурологія*. 2017. Вип. 58. С. 185–192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kukl_2017_58_23.
32. Офіційний туристичний сайт міста Львова Lviv.Travel. URL: <https://lviv.travel>).
33. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
34. Смаль В. В. Емоційний маркетинг у просуванні туристичних DESTINAЦІЙ. *Географія та туризм*. 2022. Вип. 46. С. 78–89.

- 35.Смаль В. В. Приміський туризм як перспективний напрям розвитку туризму в Україні. *Географія та туризм*. 2021. Вип. 44. С. 112–124.
- 36.Смаль В. В. Туристично-рекреаційний потенціал сільських територій України: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 412 с.
- 37.Туризм Львівщини : спільнота у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/UtkLODA/>.
- 38.Шевелюк М. Особливості розвитку structural елементів туристичної дестинації в приміській зоні. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2019. № 2. С. 112–120.